

מתחם המוסקוביה בעין כרם

עונה מומלצת: כל השנה.

התאמה: כל המשפחה.

קושי מסלול: קל (הטיפוס אל עבר הכנסייה החדשה תלול).

אורך מסלול: כקילומטר.

משך מסלול: כשעתיים בניחותא

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, מבואות ירושלים

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2011)

הגעה מהמרכז: נוסעים בכביש מס' 1 (ירושלים תל אביב) עד למחלף הראל. במחלף הראל פונים ימינה עד לכיכר שבכניסה לסטף. בכיכר פונים שמאלה, לעבר עין כרם. בכיכר הבאה פונים ימינה ואחר כך שמאלה, בעליה, בעקבות השילוט לבית החולים הדסה עין כרם. נכנסים אל מתחם בית החולים. לאחר שעוברים בעמדת הבידוק הביטחוני פונים ימינה וימינה, לעבר מעונות הסטודנטים. סמוך לעיקול החד של הדרך ניתן לחנות. בדיוק בעיקול נמצא שער הכניסה למנזר.

• **מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים**

• **הכניסה לכנסיות אפשרית בשעות הפתיחה בלבד ומחייבת לבוש צנוע.**

• **שעות הפתיחה של המנזר (מדי יום למעט יום ראשון): 10:00-13:00, 15:30-18:00.**

מומלץ לתאם את הביקור מראש בטלפון (ברוסית או באנגלית): 02-6412887.

עין כרם היא שכונה ירושלמית רוגעת המקפלת בתוכה עבר היסטורי ודתי מעניין. מאז התקופה הביזאנטית מקודש המקום לנוצרים ומוכר כמקום הולדתו של יוחנן המטביל. בברית החדשה (לוקס, פרק א') מסופר כי מרים הבתולה ההרה הגיעה ל'עיר קטנה ביהודה' כדי לבקר את אלישבע קרובתה שהרתה שלושה חודשים לפניו ואת זכריה בעלה, שלימים נודעו כהוריו של יוחנן המטביל. אותה 'עיר קטנה ביהודה', מקום התרחשותו של האירוע, שלימים זכה לכינוי "הביקור", מזוהה מאז התקופה הביזאנטית עם עין כרם. במהלך הביקור נע וזע הילד (שעתיד היה להיקרא יוחנן וכעבור שנים להטביל את ישוע במימי הירדן), בבטנה של אלישבע וקד לפני אדון העולם, הצעיר ממנו, שנמצא בבטנה של מרים. לפי המשך הסיפור כאן שרה מרים את שירת ה'מגניפיקט' המפורסמת, המקבילה במובנים רבים לשירת חנה. מפאת קדושתה משופעת עין כרם במנזרים ובכנסיות של פלגים נוצריים שונים. המתחם הנוצרי הגדול ביותר והכי פחות מתויר שייך לכנסייה הרוסית-פרבוסלאבית ולכן כונה בפי תושבי המקום הערביים "המוסקוביה", על שמה של העיר מוסקבה.

לעתים נדרשת סבלנות רבה בהמתנה עד שייפתח שער המנזר, לפעמים הנזירות אינן מסבירות פנים, אולם מיד לאחר שנכנסים בשערי המנזר חשים שנמצאים במקום שונה. שקט מיוחד עוטף את המדרון המוקף חומה גבוהה החובקת את המבנים הקדומים, את הכנסיות, עצי פרי הרבים והערוגות המטופחות. הכביש שנמשך משער הכניסה היישר לפנים, לאורך אותו קו גובה מוביל הישר אל עבר המרכז של המתחם, אך ניתן גם לפנות ימינה, בכביש תלול ולהעפיל אל עבר הכנסייה החדשה הבולטת מצלע ההר. מערכת של שבילי מדרגות צרים מובילה ממנה במורד, אל עבר אל המרכז הישן של המתחם, שבו חיות הנזירות ושב גם יכולים עולי רגל רוסים להתארח.

במאה ה-19 גדל מאוד מספר הצליינים הרוסיים לארץ הקודש והחל משנות החמישים של אותה מאה החלו הרוסים לרכוש אדמות ולהקים מנזרים ואכסניות. למשל; מגרש הרוסים בירושלים. הנזירות במקום מספרות שלפני כמאה שנה חי במקום כומר רוסי בשם טיחון. הוא שוטט בהרי ירושלים כשמנורה דולקת בידו ותר אחר האמת הצרופה. יום אחד הגיע אל המעיין שבעין כרם. שם הסתיים מסעו. האמת נגלתה לו. הנזירות הגיעו למקום בעקבותיו.

בשנת 1871 אנטונין קפוסטיין, נציגו של שגריר רוסיה בקושטא, נשלח כדי לישב סכסוכים קשים בקרב העדה הרוסית בארץ. במהלך ביקורו בארץ הוא רכש שני בתים ראשונים בעין כרם. שליחותו בארץ נועדה להיות בת שלושה חודשים, אך בסופו של דבר הוא נשאר בארץ שלושים שנה. אנטונין פעל רבות על מנת להרחיב את שטח המוסקובייה ויזם הקמת כנסייה. בזמנו חיו במקום כמאה נזירות ושטח האתר היה מאות דונמים. כנסייה זו נחבאת היום בצילם של עצי ברוש גדולים ובתוכה עולם עשיר של מנורות מוזהבות ואיקונות לרוב.

הכנסייה החדשה, המושכת מיד את העין (רוב הזמן נעולה) אינה חדשה לחלוטין, כפי שנדמה במבט ראשון. מאחורי הקמתה סיפור מעניין במיוחד. בראשיתה, הוקמה על ידי הנסיכה אליזבטה פודרובנה, רעייתו של סרגיי, מושל מוסקבה ואחותה של אשת ניקולאי, הצאר האחרון. אליזבטה התחנכה בית המלוכה האנגלי וחזרה לרוסיה כדי להינשא לנסיך סרגיי אלכסנדרוביץ', בנו של הצאר אלכסנדר. במהלך ביקורה בארץ הקימה את כנסיית מרים המגדלית במורדות הר הזיתים.

אליזבטה נודעה כמי שהביאה עימה רוח מרעננת של דאגה לעם. במהירה הפכה לפטרונית מוסדות צדקה והקדישה את רוב זמנה ליתומים, עניים וחולים. העם הרוסי העריץ אותה גם בתקופה שבה שנאתו לבית המלוכה הלכה ורבתה. באמצע שנות השמונים של המאה התשע עשרה הפכה לפראבוסלאבית ויצאה למסע עליה לרגל לארץ. היא פגשה את אנטונין קפוסטיין הזקן והחליטה להמשיך את מפעלו. בסוף שנות ה-90 נהגה לבוא לעין כרם ולבלות עם הנזירות.

בשנת 1905, כשיצאה עם בעלה מהארמון במוסקבה, הושלכה לעברם פצצה על ידי מהפכן פוליטי. בעלה נהרג לנגד עיניה. בתום ימי האבל הלכה בסתר לפגוש את המתנקש הכלוא בכוונה להחזירו בתשובה. לשמע דבריה הוא צחק וגילה לה ששלוש פעמים ניסו להתנקש בחיי בעלה ונמנעו מלעשות זאת כי לא רצו לפגוע בה. מיותר לציין שהוא סירב להביע חרטה ולחזור בתשובה. לאחר מות בעלה החליטה אליזבטה להקים כנסייה לזכרו. היא ראתה בחזונה את הכנסייה היפה מכל שתבנה בזכות ייסורים ואהבה. תשע שנים הקדישה לבניית הכנסייה והתגברה על בירוקרטיה עות'מאנית ומחסור אמצעים עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה. אליזבטה חזרה למוסקבה כדי לדאוג לבני עמה. היא עמדה בראש ארגון הצלב האדום הרוסי. אירועי סוף המלחמה מנעו ממנה לשוב לארץ. ב-18 במאי 1918, בעקבות המהפכה הבולשוויקית, נלכדו כל בני משפחת הצאר והוצאו להורג. ביניהם הייתה הנסיכה. חסידיה הבריתו גופתה לבייג'ינג ומשם לארץ, כדי למלא אחר צוואתה; להיקבר בארץ. גופתה הובאה לקבורה בכנסיית מרים המגדלית ולימים הוכרה כקדושה על ידי הכנסייה הפרבוסלאבית.

עודכן בתאריך: 25.11.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון